

В. П. ГОРБАТЕНКО,
доктор політичних наук;
О. В. КУКУРУЗ,
кандидат політичних наук

ПОЛЬСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК І МИСТЕЦТВ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ, СПІВПРАЦЯ З УКРАЇНОЮ

У статті розглядаються основні етапи становлення і розвитку Польської академії наук і мистецтв упродовж її понад 200-літнього функціонування, оскільки в українській науковій літературі недостатньо інформації про академічну діяльність цієї установи. Показано, що польським науковцям часто доводилося відстоювати наукову автономію установи від зазіхань представників влади країн, у підпорядкування до яких періодично потрапляло м. Краків. З'ясовано, що академія завжди дбала про основоположні умови державотворення – польську історію, польську мову, культуру, збереження культурної спадщини; багато уваги приділяла і приділяє поширенню наукових знань у польському суспільстві, а також провадить активну міжнародну співпрацю, в тому числі з Україною. Розкрито зміст її спільних з Інститутом держави і права ім. В. М. Корецького НАН України наукових заходів.

Ключові слова: Краківське наукове товариство, Академія наук і мистецтв у Кракові, Польська академія наук і мистецтв, Ягеллонський університет, академізація, поширення наукових знань.

Горбатенко В. П., Кукуруз О. В. Польская академия наук и искусств: история становления, особенности функционирования, сотрудничество с Украиной.

В статье рассматриваются основные этапы становления и развития Польской академии наук и искусств в течение ее более чем 200 летнего функционирования, поскольку в украинской научной литературе недостаточно информации об академической деятельности этого учреждения. Показано, что польским ученым часто приходилось отстаивать научную автономия учреждения от посягательств представителей власти стран, в подчинение которых периодически попадал г. Краков. Выявлено, что академия всегда заботилась об основополагающих условиях государства – польской истории, польском языке, культуре, сохранении культурного наследия; много внимания уделяла и уделяет распространению научных знаний в польском обществе, а также ведет активное международное сотрудничество, в том числе с Украиной. Раскрыто содержание совместных с Институтом государства и права им. В. М. Корецкого НАН Украины научных мероприятий.

Ключевые слова: Краковское научное общество, Академия наук и искусств в Кракове, Польская академия наук и искусств, Ягеллонский университет, академизация, распространение научных знаний.

Gorbatenko V., Kukuruz O. The Polish Academy of Arts and Sciences: history of formation, peculiarities of functioning, cooperation with Ukraine

The main stages of the formation and development of Polish Academy of Arts and Sciences during its over 200 years of functioning are considered in the article, because the Ukrainian scientific literature does not have enough information about the academic activity of this institution. It has been shown that Polish scholars often had to defend the scientific autonomy of the institution from the encroachment of the authorities of the countries under the jurisdiction

of which periodically came Cracow. It was found that Polish Academy of Arts and Sciences always cared about the basic conditions of state formation – Polish history, Polish language, culture, preservation of cultural heritage; paid a lot of attention to the dissemination of scientific knowledge in Polish society, continues to do so and also conducts active international cooperation, including with Ukraine. The content of joint scientific events of Polish Academy of Arts and Sciences and V. M. Koretsky Institute of State and Law of National Academy of Sciences of Ukraine are disclosed in this article.

Key words: *Cracow Learned Society, Academy of Arts and Sciences in Cracow, Polish Academy of Arts and Sciences, Jagiellonian University, academisation, dissemination of scientific knowledge.*

У 2018 р. Національна академія наук відзначає свій 100-літній ювілей. У цей рік заплановано низку важливих заходів, у рамках яких будуть розглянуті історія створення НАН, її розвиток, основні досягнення, а також визначені проблеми, які необхідно вирішувати в наступні роки. Зазначені заходи набувають особливого значення в контексті євроінтеграційних реформ, які ще необхідно здійснити в нашій державі. Наука й управління в цій сфері повинні перебувати в центрі уваги як влади, так і громадськості, оскільки доведено, що успішні реформи вдалося провести лише тим державам, у яких стратегія державного управління базувалася на об'єктивних наукових дослідженнях. У зв'язку з цим доречним вважаємо розкрити особливості становлення і функціонування Польської академії наук і мистецтв [пол. Polska Akademia Umiejętności (PAU); далі PAU].

Дослідники історії становлення Польської академії наук і мистецтв відлік її діяльності починають вести від моменту утворення Краківського наукового товариства [Towarzystwo Naukowe Krakowskie (ТНК); далі ТНК] (1815), на базі якого було створено Академію наук і мистецтв у Кракові [Akademia Umiejętności w Krakowie (AU); далі AU] (1872), яка після відродження польської держави (1918) й отримала нинішню назву. За час існування цієї установи (понад 200 років) про неї написано чимало праць, у яких розкрито різноманітні аспекти її функціонування. За основу цієї статті візьмемо ті з них, у яких ґрунтовно досліджені різноманітні періоди існування PAU, і які, зазвичай, видавалися до певного ювілею. Це, зокрема, такі: «Наукові записки п'ятнадцятилітньої діяльності Академії наук і мистецтв у Кракові 1873–1888» [Pamiętnik piętnastoletniej działalności Akademii Umiejętności w Krakowie 1873–1888] (1889); Польська академія наук і мистецтв [Polska Akademia Umiejętności] (2010); С. Смолка. «Академія наук і мистецтв в Кракові 1873–1893» [Smolka S. Akademia Umiejętności w Krakowie 1873–1893] (1894); Я. Піскурович. «Prima inter pares. Польська Академія наук і мистецтв у Другій Республіці Польща» [Piskurewicz J. Prima inter pares. Polska Akademia Umiejętności w latach II Rzeczypospolitej] (1998); П. Хубнер. «Сила проти розуму: доля Польської академії наук і мистецтв у 1939–1989 р.» [Hübner P. Siła przeciw rozumowi: Losy Polskiej Akademii Umiejętności w latach 1939–1989] (1994); С. Гродзійський. «Польська академія наук і мистецтв 1872–1952–2002» [Grodziski S. The Polish Academy of Arts and Sciences 1872–1952–2002] (2006). У цій статті основну увагу буде зосереджено на основних етапах становлення і розвитку PAU, оскільки в українській науковій літературі недостатньо інформації про академічну діяльність цієї установи. Завдання полягають у з'ясуванні особливостей функ-

ціонування PAU, зокрема її правового статусу, структури, основних завдань, а також висвітленні її сучасної співпраці з Україною.

Юзеф Маєр – ректор Ягеллонського університету (1848–1851 і 1865–1866), голова Краківського наукового товариства (1948–1951) і перший голова Академії наук і мистецтв у Кракові (1872–1890) зазначав, що ідея створення наукового товариства обговорювалася професорами Головної школи Кракова з 1809 р. (так певний період називався Краківський університет, який пізніше отримав назву – Ягеллонський університет). Однак через політичні процеси, які відбувалися в цей період, що ідею вдалося реалізувати не одразу¹. У 1795 р. м. Краків було включене до Австрії, в 1809 р. – до Варшавського князівства, а після Віденського конгресу в 1815 р. було створене Вільне Місто Краків як незалежна держава, в якій «професори університету відігравали велику політичну роль»². 24 липня 1815 р. професори університету на розгляд Ректорської ради внесли проект про створення Краківського наукового товариства, який був затверджений і вже 25 лютого 1816 р. відбулося його перше публічне засідання.

Єжи Вирозумський – генеральний секретар PAU (1994–2016) зазначає, що етапи розвитку товариства були визначені політичними подіями. Зокрема, листопадове повстання 1830–1831 рр. принесло обмеженість свобод Вільного Міста Кракова, ускладнило діяльність вчених, але водночас у зв'язку з ліквідацією Варшавського товариства друзів наук [Towarzystwo Warszawskie Przyjaciół Nauk] відкрило перед TNK широкі можливості на загальнопольському рівні³.

Діяльність TNK суттєво вплинула на розвиток науки в Польщі, особливо відзначають дослідження щодо природних властивостей країни, підвищення значення лікувальних курортів, дослідження історії і пам'яток мистецтва, збереження мови, а також надання роз'яснень для органів влади, які зверталися до нього. Відомо, що крім академічного відділу в межах товариства існував відділ поширення освіти. До його завдань належало: допомагати відповідним органам у нагляді за початковими школами; впливати порадами і допомогою на утримання належного напрямку товариств, маючи на увазі освіту суспільства; заохочувати і в міру можливостей сприяти створенню початкових шкіл; писати і оприлюднювати елементарні знання; забезпечувати початкові школи книгами і публікаціями відповідного змісту⁴.

П. Хубнер у діяльності TNK відмічає поступову академізацію – перехід від приватно-правової форми діяльності до публічно-правової. Наведені ним аргументи можна поділити на дві частини: 1) змістовна складова академізації (організовувалися публічні засідання, ювілейні урочистості, відзначення діячів товариства, запрошувалися меценати, поети, представники влади, велася суспільна, культурна, освітня діяльність, зокрема, на протигагу германізації, культивувався польська мова); 2) формальна складова академізації (товариство зарахували до організацій, які мають більший вплив на «публічне добро» (1852), вибір голови товариства повинен був затверджувати цесар, члени за кордону повинні були отримувати згоду влади країни (1856); у дію був введений новий закон про об'єднання (1867). Зміна назви, на думку П. Хубнера була тільки формальним закінченням академізації TNK, «зміною назви, а не утворенням нової організації, зміною форми, а не змісту діяльності»⁵.

Станіслав Смолка – генеральний секретар AU (1891–1902) – наводить фрагмент рукописного листа Франца Йосифа I до тодішнього міністра освіти, дато-

ваний 2 травня 1871 р. У ньому йшлося про бажання (наказ) цісаря заснувати Академію наук і мистецтв у Кракові на базі Краківського наукового товариства, діяльність якого він визнав результативною ⁶. Процес реорганізації відбувся відносно швидко і вже 16 лютого 1872 р. Франц Йосиф I затвердив статут новоствореної академії. Академія складалася з трьох відділів: філологічного, історико-філософського і математично-природничого. У першому відділі займалися філологією і лінгвістикою (в основному польською і слов'янською), історією загальної писемності (особливо польської) та історією мистецтва. У другому – філософськими, політичними, правовими науками та історією з археологією. У третьому – математичними науками, природничими науками з географією, медичними науками.

У період діяльності Академії наук і мистецтв у Кракові, за твердженням М. Гошовської, особливою активністю відзначився історико-філософський відділ. Наприклад, у 1873–1918 рр. було видано 78 томів історії Республіки Польща, в тому числі 6 тисяч документів XII – XV століть і близько 17 тисяч середньовічних судових записок та ін. Виходили друком серійні видання: «Наукові записки Академії наук і мистецтв» («Pamiętnik Akademii Umiejętności»); «Щорічник Академії наук і мистецтв» («Rocznik AU»); «Наукові праці історико-філософського відділу» («Rozprawę Wydziału Historyczno-Filozoficznego») ⁷.

Академія наук і мистецтв у Кракові вважалася загальнопольською науковою і культурною установою, хоча формально належала до Австрії. Цей статус, на думку багатьох дослідників, підтверджується тим, що саме їй у власність було надано зібрання Польської бібліотеки в Парижі, найбільшої колекції полоніки, зібраної Великою Еміграцією, утворення станції в Парижі, а ще раніше створення Римської експедиції (щорічні виїзди до римських архівів). Логічно, що після відновлення Польщею своєю незалежності у 1918 р., АУ стала називатися Польською академією наук і мистецтв. Міжвоєнний період вважається часом найвищої активності PAU, насамперед щодо видавничої діяльності – публікувалося понад 100 видавничих серій, серед них монументальний Польський біографічний словник [Polski Słownik Biograficzny]. На місці Римської експедиції була створена Наукова станція в Римі ⁸.

Я. Піскурович ґрунтовно вивчив діяльність PAU в 1919–1939 рр. і стверджує, що «протягом усього міжвоєнного двадцятиліття Польська академія наук і мистецтв займала центральну позицію в конфігурації польських наукових установ, відіграючи головну роль в організації науки в країні і її репрезентації за кордоном» ⁹. Він вважає, що цьому сприяли такі чинники: PAU мала найдовшу традицію; велике і найбільш репрезентативне об'єднання польських вчених; тісні зв'язки з Ягеллонським університетом; найбільш налагоджені міжнародні контакти; дарунок Карла Габсбурга (Karola Habsburga). Саме це й дозволило створити міцні матеріальні основи для її діяльності. В міжвоєнний період PAU збільшила кількість членів, обрала делегатів академії в інших наукових осередках країни, розбудувала власні наукові заклади, відіграла активну роль у науково-організаційних ініціативах, які були прийняті під час I З'їзду польської науки (1920), встановила правила правопису, займалася захистом польської культурної спадщини та ін. За твердженням Я. Піскуровича PAU цього періоду – це найбільша, самоврядна і репрезентативна організація людей,

що займалися наукою, не відмежовувалися від проблем повсякденного життя і співпрацювали з державою і суспільством у вирішенні поточних проблем.

Однак, Друга світова війна внесла свої корективи у наукову діяльність РАУ і, як зазначає П. Хубнер, «ідея академізму – формування і реалізація наукової політики самими вченими – опинилася в проклятому колі тоталітарної влади. Сила повинна була – такою є природа влади – керувати розумом, хоча б формально. Академія відтак поступово втрачала ідейну ідентичність і організаційну автономію. ... Народилася концепція іншої Академії, ідентичної до Системи»¹⁰. Йдеться про Польську академію наук [Polska Akademia Nauk (PAN); далі PAN], яка була створена у Варшаві в 1952 р. РАУ формально не була ліквідованою, але частина її структурних підрозділів, матеріальних статків була передана PAN, відтак її діяльність була обмеженою. Відновлювати структуру і повертати свої надбання вона змогла лише після зміни політичного режиму в 1989 р. Станіслав Гродзкіський – віце-президент РАУ (1994–2000) – вважає, що її діяльність треба поділяти на такі періоди: 1872–1952 рр.; 1952–1989 рр. і дотепер. У цих періодах, на його думку, історія однієї установи створювалася і розвивалася чотирма поколіннями: 1) покоління до падіння січневого повстання (1863–1864) на польській землі, яке вірило, що конструктивна праця у сфері культури і знання буде сприяти справі визволення польського народу від поділу Польщі; 2) покоління, що воювало у Першій світовій війні, потім відбудовувало незалежність Польщі й добре усвідомлювало, що праця їхніх попередників має бути збережена; 3) покоління, що пережило руйнування, викликані Другою світовою війною, потім було змушене жити і працювати під комуністичною політичною системою, насильно нав'язаною ззовні, відмовитися від своїх власних установ і прийняти чужі, якими замінили попередні; 4) покоління, яке знову поставило перед собою завдання відновлення¹¹.

Відповідно до чинного Статуту, «Польська академія наук і мистецтв є установою створеною для підтримки науки і культури. Як народна установа публічної користі, є під опікою влади держави, особливо під протекторатом Президента Республіки Польща»¹². П. Хубнер вважає, що РАУ за зразок узяла закордонні академії, які мають статус товариств, а не державних установ. Однак, на його думку, РАУ є установою (пол. *instytucja*), а не товариством чи організацією: «Польська академія наук і мистецтв є особливим типом установи – належить їй атрибут публічної корисності (відтак має публічно-правовий характер), і то найвищого – бо народного – рівня»¹³. Хоча в назві є прикметник «польська», П. Хубнер наголошує, що його треба розуміти як «народна», а визначення «народна установа», на його переконання, накладає обов'язок опіки як із боку держави, так і з боку польського суспільства, особливо тих, хто має відповідні засоби і можливості підтримки, і керується патріотичними почуттями.

Важливим для розвитку української науки є розуміння відмінностей між «популяризацією науки» і «поширенням науки». П. Хубнер виділяє три аспекти, за якими вони відрізняються в польській академічній традиції. 1. За суб'єктом: поширенням наукових здобутків займаються самі професори, на відміну від популяризації, якою повинні займатися особи для цього призначені, насамперед, наукові журналісти. «У Кракові поширення науки відбувалося у формі загальних університетських лекцій, запроваджених на початку ХХ ст. Лекцію читав професор, тобто авторитет». 2. У поширенні представлено нове знання,

що означало, що результати ще не висвітлені навіть у публікаціях, відбувалося їхнє формування, вдосконалення. З. Поширювалося в основному аналітичне знання. Л. Ерліх говорив, що потрібні знання аналітичного типу, а слухачі самі повинні здійснювати синтез. «Представляючи синтез, накидаємо певний спосіб мислення, не залишаючи розуму того атрибуту, який повинен йому належати – асоціювання, побудова власного бачення дійсності»¹⁴.

PAU часто проводить публічні заходи, відкриті для всієї наукової спільноти. Серед найважливіших заходів називають «Семінар PAU. Патріотизм вчора і сьогодні» [«Seminarium PAU». Patriotyzm wczoraj i dziś] (серія лекцій, що, як правило, супроводжується активними дискусіями науково-публіцистичного характеру за участі видатних представників науки, а іноді й публічного життя); «Наукове кафе» [«Kawiarnia Naukowa»] (популяризація науки на вищому рівні, тобто самими вченими. Предметом окремих лекцій та презентацій є нові наукові відкриття та їхнє впровадження на практиці); «Академія молодих» [Akademia Młodych], відома як PAUeczka Akademicka] (дискусійні зустрічі аспірантів, докторантів та інших вчених-початківців, що репрезентують різні сфери)¹⁵. Станом на грудень 2017 р. в PAU функціонує 6 відділів: філологічний, історико-філософський, точних і технічних наук, природничий, медичний та художньої творчості. Кожний відділ у межах своїх сфер досліджень має право створювати комісії і комітети (постійні або тимчасові) для проведення спеціальних досліджень, а для міждисциплінарних досліджень – міжвідділівські комісії і комітети. Нині існує 32 комісії. До складу комісій входять діючі національні члени, національні члени-кореспонденти та закордонні члени.

Відповідно до Регламенту PAU, закордонна співпраця здійснюється: а) у межах міжнародних організацій, членом яких вона є, особливо Union Académique Internationale і All European Academies; б) у межах договорів між закордонними академіями та іншими науковими установами чи установами культури; в) у межах міждержавних договорів про наукову та культурну співпрацю. Закордонну співпрацю контролює Рада PAU, яка для цього завдання призначає Генерального Уповноваженого. Також для співпраці з однією країною, з певною групою країн чи з міжнародною організацією Рада PAU може призначити спеціальних уповноважених¹⁶. Делегатом Ради PAU до співпраці з Україною є габілітований доктор, професор, віце-президент PAU (2000–2006) Ян Махнік. Він є членом Історико-філософського відділу і понад двадцять років (1993–2016) очолював Центральноєвропейську комісію. Ця комісія – одна з перших, яка була створена після відродження PAU в 1989 р. Згодом у 1993 р. з її середовища утворилася ще одна комісія – Східноєвропейська. Саме ці дві комісії долучилися до розвитку північної українсько-польської співпраці. Габілітований доктор, професор Ірена Ставови-Кавка – нинішній керівник Центральноєвропейської комісії, відзначила значний вклад габілітованого доктора, професора Єжи Вирозумського, габілітованого доктора, професора Яна Махніка, габілітованого доктора, доцента Сергія Рудницького до заснування українсько-польського журналу та співпраці з українськими політологами¹⁷. Йдеться про те, що у 2010 р. Польська академія наук і мистецтв, Міська громадська організація «Польське наукове товариство у Житомирі» та Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України підписали договір про співпрацю, відповідно до якого сторони зобов'язалися заснувати та видавати щорічний журнал «Studia Politologica Ucraino-Polona».

У 2011 р. вийшов перший випуск цього журналу, а станом на грудень 2017 р. вже побачили світ 7 випусків. Основу кожного випуску журналу складають матеріали наукових заходів, що спільно проводяться кожного року установами-засновниками. Великий внесок до організації цих заходів і друку журналу здійснюють габлітований доктор, професор Ірена Ставои-Кавка (PAU, голова редакційної колегії від польської сторони), габлітований доктор Агнешка Кастори (Ягеллонський університет, заступник голови редакційної колегії від польської сторони), доктор політичних наук, професор Володимир Горбатенко (Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, голова редакційної колегії від української сторони) та доктор політичних наук, доцент Сергій Рудницький (Польське наукове товариство у Житомирі, заступник голови редакційної колегії і відповідальний секретар від української сторони).

Проведені спільно наукові семінари, конференції, круглі столи були присвячені важливим для України і Польщі темам: «Консерватизм як чинник модернізації у контексті розвитку України і Польщі» (Випуск 1); «Роль еліти у процесах політичної трансформації Польщі та України: історія і сучасність» (Випуск 2); «Держава, народ і етнічність в сучасній Європі» (Випуск 3); «Консерватизм і геополітичні стратегії у Центральній і Східній Європі» (Випуск 4); «Консерватизм і громадянська участь у суспільно-політичному житті Центральної і Східної Європи» (Випуск 5); «Загрози, виклики, шанси для європейської безпеки» (Випуск 6); «Демографічні зміни і проблеми національних меншин у Центрально-Східній Європі й на Балканах» (Випуск 7). Інформація про проведені заходи щорічно, починаючи з 2011 р., висвітлюється доктором політичних наук, доцентом С. Рудницьким і кандидатом політичних наук О. Куккуруз у щорічнику Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України «Правова держава»¹⁸.

Вивчивши становлення і розвиток Польської академії наук і мистецтв, варто відмітити деякі особливості її понад 200-літнього функціонування. Польським науковцям часто доводилося відстоювати наукову автономію установи від зазіхань представників влади країн, у підпорядкування до яких періодично потрапляло м. Краків. PAU завжди дбала про основоположні умови державотворення – польську історію, польську мову, культуру, збереження культурної спадщини. Багато уваги приділяла і приділяє поширенню наукових знань у польському суспільстві. Провадить активну міжнародну співпрацю, в тому числі з Україною. Відтак, подальша співпраця української академічної науки з PAU має вагомі перспективи і є нагальною потребою для виходу України на рівень європейського наукового співробітництва.

1. *Majer J.* Wstęp (sprawa przeobrażenia Towarzystwa Naukowego Krakowskiego na Akademię Umiejętności) // Pamiętnik piętnastoletniej działalności Akademii Umiejętności w Krakowie 1873 – 1888. Kraków: Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1889. S. III – IV.
2. *Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.* Historia. URL: <http://www.uj.edu.pl/universytet-z-collegium-medicum/historia> (дата звернення: 03.11.17).
3. *200 lat temu powstało Towarzystwo Naukowe Krakowskie.* 07.12.2015. URL: <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C407597%2C200-lat-temu-powstalo-towarzystwo-naukowe-krakowskie.html> (дата звернення: 04.11.17).
4. *Majer J.* Цит. праця. S. V.
5. *Hübner P.* Polska Akademia Umiejętności jako instytucja narodowa // Prace Komisji Historii Nauki. T. V / pod red. A. Strzałkowskiego. Kraków. 2003. S. 163.
6. *Smolka S.* Akademia Umiejętności w Krakowie 1873–1893.

Kraków: Księgarnia Spółki Wydawniczej Polskiej, 1894. S. 16. **7.** *Hoszowska M.* Ludwik Finkel i Akademia Umiejętności: z dziejów współpracy naukowej Lwowa i Krakowa na przełomie XIX i XX wieku. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2011. S. 16. **8.** *Polska Akademia Umiejętności*, Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 2010. S. 5. **9.** *Piskurewicz J.* Prima inter pares. Polska Akademia Umiejętności w latach II Rzeczypospolitej. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1998. S. 233. **10.** *Hübner P.* Siła przeciw rozumowi: Losy Polskiej Akademii Umiejętności w latach 1939-1989. Kraków: Wydawnictwo i drukarnia «Secesja», 1994. S. VII (Wprowadzenie). **11.** *Grodziski S.* The Polish Academy of Arts and Sciences 1872-1952-2002. Cracow: The Polish Academy of Arts and Sciences, 2006. S. 7. **12.** *Statut Polskiej Akademii Umiejętności*. URL: <http://pau.krakow.pl/index.php/pl/akademia/statut-i-regulamin/statut> (дата звернення: 10.11.17). **13.** *Hübner P.* Polska Akademia Umiejętności jako instytucja narodowa // Prace Komisji Historii Nauki. T. V / pod red. A. Strzałkowskiego. Kraków. 2003. S. 160. **14.** Там само. S. 169. **15.** *PAU dzisiaj*. URL: <http://pau.krakow.pl/index.php/pl/akademia/pau-dzisiaj> (дата звернення: 15.12.17). **16.** *Regulamin Polskiej Akademii Umiejętności*. URL: <http://pau.krakow.pl/index.php/pl/akademia/statut-i-regulamin/regulamin> (дата звернення: 15.12.17). **17.** *Stawowy-Kawka I.* Komisja Środkowoeuropejska Polskiej Akademii Umiejętności i jej rozwój pod kierunkiem prof. dra hab. Jana Machnika // Studia Środkowoeuropejskie i Bałkanistyczne. 2017. Tom XXV. S. 10–11. **18.** *Див. Кукуруз О. В.* Українсько-польські відносини: повернення наукової спадщини В'ячеслава Липинського // Правова держава. 2011. Вип. 22. С. 586–589; *Кукуруз О. В.* Українсько-польські відносини: сучасна інтерпретація наукової спадщини В'ячеслава Липинського // Правова держава. 2012. Вип. 23. С. 662–663; *Кукуруз О. В.* Українсько-польські відносини: проблеми політичної консолідації в сучасній Європі // Правова держава. 2013. Вип. 24. С. 557–558; *Кукуруз О. В.* Консерватизм і геополітичні стратегії у Центральній і Східній Європі // Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2014. Вип. 65. С. 403–405; *Рудницький С. В.* VI Міжнародний науковий семінар пам'яті В'ячеслава Липинського «Консерватизм і громадянська участь у суспільно-політичному житті Центральної і Східної Європи» (Київ – Житомир – Луцьк – Краків) // Правова держава. 2015. Вип. 26. С. 667–669; *Кукуруз О. В.* Українські та польські науковці про геополітичні виклики сьогодення та європейську безпеку // Правова держава. 2016. Вип. 27. С. 636–638; *Рудницький С. В.* Демографічні зміни і проблеми національних меншин у Центрально-Східній Європі й на Балканах // Правова держава. 2017. Вип. 28. С. 582–584.

Gorbatenko V., Kukuruz O. The Polish Academy of Arts and Sciences: history of formation, peculiarities of functioning, cooperation with Ukraine

The main stages of the formation and development of Polish Academy of Arts and Sciences during its over 200 years of functioning are considered in the article, because the Ukrainian scientific literature does not have enough information about the academic activity of this institution. There are analyzed different periods of Academy's activities. First of all, periods are divided based on the name of its – Cracow Learned Society (1815–1872), Academy of Arts and Sciences in Cracow (1872–1918) and current name – Polish Academy of Arts and Sciences (after 1918). Besides, the years of the largest activity of the institution, or vice versa, of its insignificant activity, have always been associated with the degree of independence of the country in a certain historical period are indicated.

The activity of the Cracow Learned Society is marked by the influence on it of political events (J. Wyrozumski), by a gradual academisation – the transition from the private legal form of activity to the public legal form (P. Hübner). In the description of the period of the Academy of Arts and Sciences in Cracow mentioned the special activity of the historical and philosophical department, in particular, the publication of 78 volumes of the history of the Republic of Poland (M. Hoszowska). The activity of Polish Academy of Arts and Sciences was marked by

its significant contribution to the development of Polish science and international cooperation in the interwar twenty years (J. Piskurewicz).

In activities of Polish Academy of Arts and Sciences distinguish period (1939 – 1989), when it was deprived of scientific autonomy, resources to conduct scientific activity (P. Hübner), when the scholars were forced to live and work in a communist political system, that was imposed externally (S. Grodziski). The article focuses on the year 1952, when Polish Academy of Sciences was founded in Warsaw as an alternative to the Polish Academy of Arts and Sciences (Cracow). Also sighted 1989, when the independence of the Republic of Poland was restored and Polish Academy of Arts and Sciences was able to intensify its activities. The author focuses on the position of P. Hübner in distinguishing between the concepts of «dissemination of science» and «popularization of science».

It has been shown that Polish scholars often had to defend the scientific autonomy of the institution from the encroachment of the authorities of the countries under the jurisdiction of which periodically came Cracow. It was found that Polish Academy of Arts and Sciences always cared about the basic conditions of state formation – Polish history, Polish language, culture, preservation of cultural heritage; paid a lot of attention to the dissemination of scientific knowledge in Polish society, continues to do so and also conducts active international cooperation, including with Ukraine. The content of joint scientific events of Polish Academy of Arts and Sciences and V. M. Koretsky Institute of State and Law of National Academy of Sciences of Ukraine are disclosed in this article.

Key words: Cracow Learned Society, Academy of Arts and Sciences in Cracow, Polish Academy of Arts and Sciences, Jagiellonian University, academisation, dissemination of scientific knowledge.

УДК 32.019.51

О. М. СТОЙКО,
доктор політичних наук

ЗАРУБІЖНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Розглянуто поняття інформаційної політики, яка почала набувати форм національної інформаційної політики у 1970-х роках. Проаналізовано зарубіжні підходи до її класифікації, що включають такі її аспекти, як: технічна та наукова інформація; бібліотеки та архіви; інформаційно-комунікаційні технології; соціальні проблеми; державна інформація та економіка.

Ключові слова: інформаційна політика, інформаційно-комунікаційні технології, інформаційне суспільство, доступ до інформації.

Стойко Е. М. Зарубежные подходы к классификации информационной политики

Рассмотрено понятие информационной политики, начавшей приобретать формы национальной информационной политики в 1970-е годы. Проанализированы зарубежные подходы к ее классификации, включающие такие аспекты, как: техническая и научная информация; библиотеки и архивы; информационно-коммуникационные технологии; социальные проблемы; государственная информация и экономика.

Ключевые слова: информационная политика, информационно-коммуникационные технологии, информационное общество, доступ к информации.